

Social inklusion:

Social inklusion adskiller sig på mange måder fra den hidtidige dominerende integrerende praksis. I inklusionstanken flyttes fokus fra den psykologiske, individorienterede tilgang til relationen mellem barnet og fællesskabet. Det får den betydning, at det ikke længere er barnet, der problematiseres, men måden at opfatte og skabe fællesskaber på. Når det er barnets relation til omverdenen/fællesskabet, der arbejdes med, er målet ikke længere at integrere det utilpassede individ til det normale fællesskab. Fokus er flyttet fra barnet til relationen, og derved bliver både individet og fællesskabet genstand for krav om forandring og udvikling. Fællesskabet må altså forandre sig for at imødegå individers forskelligheder, og pædagogikken må og skal være bevægelig og dynamisk.

I inklusionstanken ses mangfoldighed og forskellighed som ressourcer, der kan tilføje nye muligheder til fællesskabet i form af nye regler, normer og værdier. Når forskellighed ses som en ressource, bliver det også muligt at imødekomme den enkeltes ret til deltagelse, udvikling og læring samtidig med at respekten for den enkeltes integritet og mulighed for indflydelse på egne livsbetingelser bevares. Ved denne relationelle tilgang undgår man at sætte lighedstegn mellem barnet og problemet, og undgår derved også den stigmatiserende og ekskluderende effekt, som integrationspraksissen bringer med sig.

Inklusionstanken sikrer, at børn med særlige behov er ligestillede medlemmer af fællesskabet samtidigt med at deres særlige behov imødekommes, og derfor tilføres fællesskabet de nødvendige ressourcer for at kunne skabe og fungere som et anerkendende miljø for alle børn. Social inklusion betyder en udvikling af fællesskabet, så det afspejler alle børns grundlæggende behov for at blive anerkendt som ligeværdige deltagere.

Et andet vigtigt perspektiv i inklusionstanken handler om at børn lærer det de har mulighed for at deltage i. Derfor handler social inklusion også om at skabe adgangsforhold til forskellige læringsarenaer, og at det netop er igennem deltagelsen, at børn lærer at handle i bestemte sociale kontekster. Hvis børn udelukkes fra forskellige sociale situationer, ekskluderes de fra muligheden for at lære og dermed også for at udvikle deres sociale kompetencer. Det er en vigtig del af social inklusion at se muligheder i alle børns sociale deltagelse, og ikke frygte at læringsbetingelserne forringes for alle børn, hvis børn med særlige behov er til stede. Social læring sker igennem deltagelsen og på den måde er det erfaringerne med den sociale praksis, der er afgørende for processen.

Fællesskaberne har stor betydning for børns udvikling af sociale og personlige kompetencer og for barnets opfattelse og forståelse af sig selv. Den måde fællesskaberne og omverdenen ser og skaber fortællinger om barnet på, har stor betydning for identitetsudviklingen. Det inkluderende pædagogiske miljø lærer børnene, at alle har brug for at være en del af fællesskabet og at alle, på trods af forskellighed, har lige muligheder for deltagelse i de sociale praksisser, der eksisterer i institutionen.

For at udvikle børnefællesskaber med et socialt ansvar, ser vi det som vores opgave i Fritidsinstitutionen Rådmand, at udøve en pædagogik, der giver plads til mange differentierede fællesskaber så børnene har mulighed for at deltage i flere sociale kontekster og på den måde afprøve forskellige roller. Særligt er vi som pædagoger, en vigtig støtte for de børn, der har svært ved at finde vejen til social deltagelse.

Betingelserne for deltagelse i forskellige fællesskaber er afhængig af hvordan børnene selv definerer meningen med de fælles aktiviteter. De personcentrerede fællesskaber hvor aktiviteten er meningsgivende for deltagerne fordi de har en særlig relation til hinanden, er lukket for nye deltagere og kan derfor opleves af andre børn som værende ekskluderende. Aktivitetscentrerede fællesskaber derimod er åbne for nye deltagere og mere rummelige overfor nye initiativer, der giver legen dynamik. Den sociale deltagelse har altså gode betingelser i aktivitetsfællesskaberne fordi det er selve aktiviteten, der er det bærende element og ikke relationen til bestemte personer.ⁱ

I denne model ses det hvorledes social inklusion og social integration adskiller sig fra hinanden.ⁱⁱ

Social integration	Social inklusion
<p>Afvigelse er individuelt defineret</p> <p>Intervention i forhold til individet</p> <p>Ressourcer tilføres individet</p> <p>Normalisering</p> <p>Forskellighed som problem</p> <p>Minoritet med særlige behov</p> <p>Udvikling gennem identitetsdannelse</p> <p>Det selvrealiserende individ</p> <p>Udvikling sker gennem behov</p> <p>Integration forudsætter segregering</p>	<p>Afvigelse relationelt defineret</p> <p>Intervention i det sociale miljø</p> <p>Ressourcer tilføres fællesskabet</p> <p>Diversitet</p> <p>Forskellighed som en ressource</p> <p>Alle har særlige behov</p> <p>Læring gennem social deltagelse</p> <p>Den kompetente medborger</p> <p>Udvikling sker gennem kompetencer</p> <p>Inklusion er at imødegå eksklusion</p>

ⁱ Hele teksten er inspireret af "Socialpædagogik – integration og inklusion i det moderne samfund" af Bent Madsen samt af Janne Hedegaard Hansens tekst "Individ og fællesskab – om inklusion og eksklusion." fra bogen "Samfundet i pædagogisk arbejde – et sociologisk perspektiv" redigeret af Carsten Schou og Carsten Pedersen.

ⁱⁱ Bent Madsen, "Socialpædagogik – integration og inklusion i det moderne samfund", s. 231